

Bie os dao struimp de Geul

Zo begint een Limburgs liedje over de Geul. De Geul is veelbezongen en komt ook in veel gedichten voor.

Ze zorgt voor vele schilderachtige aanblikken.

Ons dorp wordt in tweeën gesplitst door de Geul en is er zelfs naar benoemd.

De Geul van het begin tot het einde.

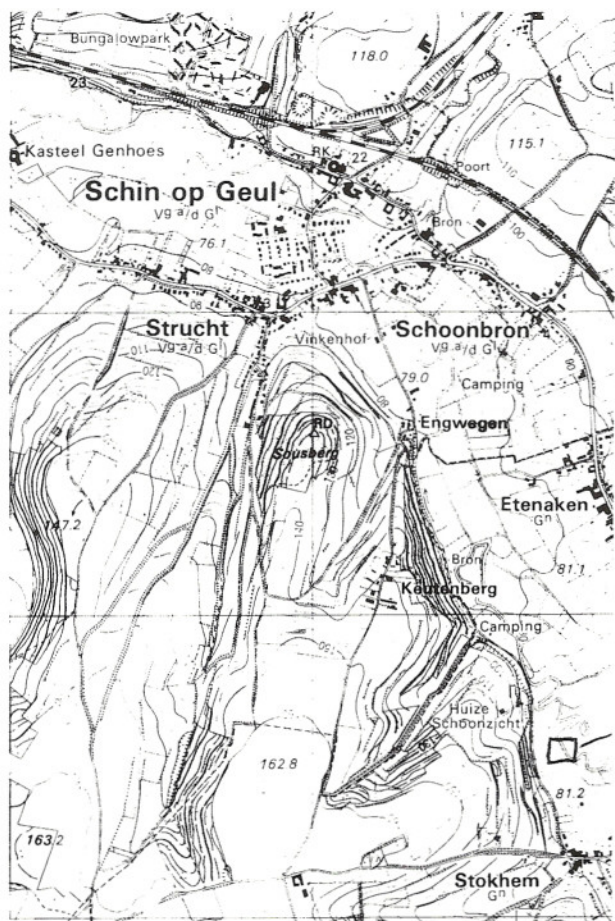
De Geul ontspringt in Lichtenbusch, een gehucht in de gemeente Raeren (nabij Duitstalig gebied in België). De Geul maakt een tocht van 20 km over Belgisch grondgebied en 38 km over Nederlands grondgebied, om bij Voulwammes (gehucht bij Bunde) in de Maas uit te monden. De Geul heeft dus een totale lengte van 58 km. In deze 58 kilometer heeft de Geul een verval van 242 meter ofwel 4,2 meter per kilometer (0,42% gemiddeld). Lichtenbusch ligt 280 meter en Voulwammes 38 meter boven de zeespiegel. De Geul heeft diepe dalen ingeslepen. Zo is ook het Geuldal ontstaan.

Een bijzonder plekje

Langs de Geul groeien veel bijzondere planten. Vlak over de grens bijvoorbeeld zien we het zinkviooltje en het Engels gras. De zinkflora langs de Geul is mogelijk vanwege de sintelhopen van de voormalige lood- en zinkmijnen te Kelmis en Bleyburg (België). Deze zinkflora komt niet voor in de buurt van Schin op Geul, omdat de bodem hier veel kalkrijker wordt.

De flora van het Geuldal is enorm gevarieerd. Zo kan men tussen Wijlre en Schin op Geul de klapproos, korenbloem, bolderik, margriet, blaassilene, koekoeksbloem, boterbloem en diverse orchideeën aantreffen. Ook treft men schitterende besdragende struiken aan, zoals de sneeuwbes, meidoorn, rozebotel, sleedoorn en Gelderse roos.

In ieder jaargetijde treden steeds weer andere planten op de voorgrond. om deze flora te leren kennen is het verstandig om eenzelfde plekje het hele jaar door te observeren.

Zoals op het kaartje is aangegeven bevindt zich het plekje midden in de weilanden. Gezeten op de bank (tussen de twee draaimolens) met de Keutenberg achter ons en Etenaken in de verte voor ons kan men hier helemaal tot rust komen.

Het "plekje".

De Canadese populieren ruisen in de wind. Het zijn geen inheemse bomen. Ze werden ± 250 jaar geleden geïmporteerd. Aan de oevers van de Geul staan ook wilgen en de els. De Geul maakt zijn bekende geluiden en kabbelt rustig voorbij. Hoe anders kan dit zijn als zij buiten haar oevers treedt! Haar kracht is ook zichtbaar als we de oevers bekijken, die voortdurend veranderen, vooral in de bochten.

De Geul wordt bij ons plekje omzoomd door een mooie groene border, opgefleurd door een bloemenpracht. De border grenst op zijn beurt aan een pad waar al vele wandelaars over heen gelopen zijn. Het pad en de weilanden worden gescheiden door een florarijke berm, met onder andere meidoorn, Gelderse roos en de sneeuwbes.

De meeste mensen lopen er achteloos voorbij. Ze denken hooguit; "Och, wat is het hier mooi". Wij zitten nu op ons bankje en de liefde voor de natuur doet onze blik afdwalen naar die mooie border. Er komen vooral planten voor die goed gedijen op vochtige plekken.

Vlak voor ons zien we de **dagkoekoeksbloem**. De bloem van deze plant valt meteen op door haar mooie roze-rode kleur.

Het is 'n één-slachtige plant behorend tot de anjerfamilie. De vijf kroonbladeren zijn 2-lobbig, ook zijn er vijf stijlen aanwezig. De buikige behaarde kelk omgeeft de bloemkroon en heeft 10 nerven. De plant is sterk behaard en dat geeft een donzige indruk. Deze plant is een vochtindicator. De hoogte varieert van 30 - 90 cm. De bloem van de dagkoekoeksbloem is alleen overdag open.

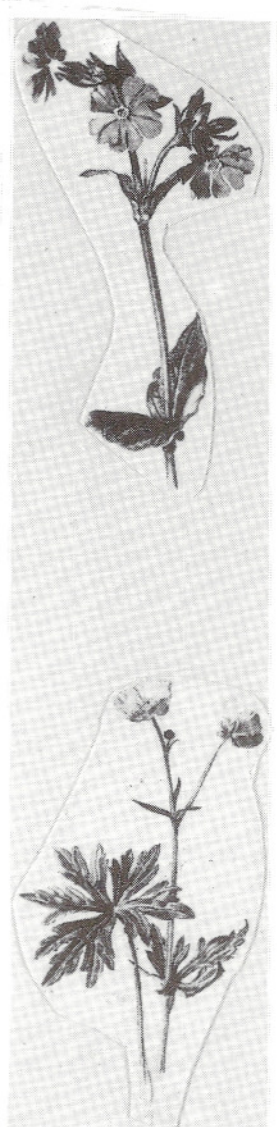
Terwijl onze blik op deze bloem is gericht krijgt ze bezoek van een dagvlinder en een hommelm.

Naast de fel roze kleur van de dagkoekoeksbloem zien we de boterbloem, beter gezegd de **scherpe boterbloem**. Er bestaan liefst 7 soorten boterbloemen, waarvan 4 soorten in Nederland voorkomen.

De scherpe boterbloem heeft giftig sap met een scherpe smaak (vandaar de naam scherpe boterbloem) en wordt zoveel mogelijk door het vee vermeden.

U hoeft niet bang te zijn om deze plant in uw herbarium (verzameling van gedroogde planten) op te nemen. Bij het drogen verliest de plant zijn giftigheid.

De goudgele bloem heeft een doorsnede van $\pm 2,5$ cm, de kelkbladen en steel zijn aanliggend behaard. De onderste bladen zijn 5 - 7 delig en lang gesteeld. De stengel is niet vertakt. De scherpe boterbloem komt veel voor en bepaalt in het voorjaar vaak de kleur van de weilanden. De boer is daar vaak niet zo blij mee.

In ons oog valt nu een plant waar veel tuinliefhebbers ook niet zo blij mee zijn, namelijk de **witte dove netel**. De naam zegt het al, deze netel heeft geen brandharen zoals de brandnetel. De dove netel wordt wel vaak verward met de brandnetel, maar ze zijn zelfs geen familie van elkaar! De witte dove netel behoort tot de lipbloemige. De bloem bestaat als het ware uit twee lippen, de bovenlip is behaard en de kroonbuis is gebogen. De scherp gezaagde bladeren zitten met een steel kruisgewijs aan een 20 - 50 cm vierkante stengel. Ook deze plant wordt tijdens ons bezoek aangedaan door een hommelmel. De aanwezigheid van deze plant geeft aan dat er stikstof voorkomt in de grond. Onze voorouders gebruikten de witte dove netel bij ontstekingen. Als we het over netels hebben is het misschien interessant om te vermelden dat in het Geuldal ook de gevlekte dove netel voorkomt, namelijk bij de Gronselers Put. De gevlekte dove netel is zeldzaam in Nederland. De plant lijkt veel op de paarse dove netel en dankt zijn naam aan de gevlekte onderlip van de bloem.

Nog steeds ontdekken we nieuwe planten in onze border, zo veel verschillende planten bij elkaar.

Tijdens ons bezoek is het stralend mooi weer en de mugjes vliegen ons om de oren.

Als een mugje te lastig wordt sla ik het weg. Terwijl ik zijn vlucht volg zie ik dat het neer strijkt op een plant behorend tot de schermbloemige, de bloemen vormen tesamen een scherm. Ik buig me voorover en zie aan het blad dat het hier gaat om het **zevenblad**. Eén blad bestaat als het ware uit 7 blaadjes. De stengel is drie-kantig.

De bloem bestaat uit een 12 - 20 stralig scherm met hele kleine witte bloempjes. De vruchtjes in de bloem zijn 3 mm lang. Ook deze plant werd door onze voorouders als geneesmiddel gebruikt tegen jicht en reumatische aandoeningen.

Een plant die ook tot de schermbloemige behoort en in onze border voorkomt is de **peen**. De peen en het zevenblad lijken een beetje op elkaar. We zien echter al gauw de verschillen in het blad en de bloem. Bij de peen vormen de bloemen meer een geheel scherm, wat later in een soort komvormig nestje verandert. De stengels zijn borstelig behaard, de balderen 2 tot 4-voudig geveerd. De verdikte wortel van de plant ruikt duidelijk naar peen, vandaar de naam. In het midden van het bloemenscherm zien we enkele purperen bloempjes. Vroeger werd de peen als geneeskruid verbouwd. De peen is zeer vitamine-rijk en wordt daarom ook wel eens als groente gebruikt.

De plant die echter het meeste voorkomt in onze border en die veel mensen niet als plant herkennen is het bloeiend gras, in ons geval is dit het **liesgras**.

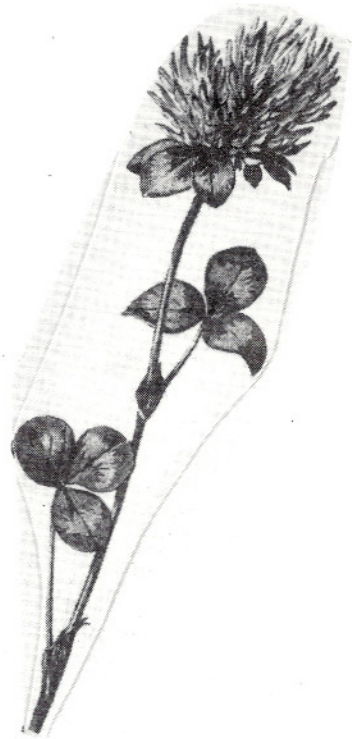
Er zijn veel soorten gras, riet behoort ook tot de grasfamilie.

Aan de top van de stijve rechtopstaande stengel zitten bij het liesgras de naar alle zijden gespreide 5 - 8 bloemige aartjes. Deze aartjes verkleuren van lichtgroen tot bruinachtig en violet. De bladeren zijn 1 - 2 cm breed en voelen ruw aan. Het stro van dit gras werd vroeger als dakbedekking gebruikt.

Voldaan staan we op en lopen langzaam het paadje af richting Schin op Geul. De bloemetjes van de sneeuwbes en de

meidoorn voorspellen veel bessen voor het najaar. Vlak voor we het draaimolentje doorgaan valt ons oog op rode toefjes aan de rand van het border. Het is de **rode klaver**. De rode klaver heeft een sterke geur, de bloemhoofdjes zijn bolrond en staan vaak met twee bij elkaar met twee steunbladen. Kenmerkend aan de rode klaver zijn de 3-tallige bladeren die eirond en gevlekt zijn. De steunbladen zijn spits. De plant kan 10 - 30 cm hoog worden en behoort tot de vlinderbloemige. Door het hoge eiwit gehalte is deze plant een belangrijk voedergewas voor onze landbouw. We zien ook vaak dat de mieren in de buurt van de rode klaver voorkomen. Zij verspreiden de zaden van de plant. Terwijl de hommels naderkomt verlaten we nu echt ons plekje en keren huiswaarts.

Magda Slootbeek - van Laar

